

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ח' ניסן תשע"ג

פרשה:
פרשת שמיני

כותרת:
...כומר מווילנא מגלה שהוא ילד יהודי מהשואה

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת שמיני

כומר מווילנא מגלה שהוא ילד יהודי מהשואה...

השבוע מציינים בעולם את יום השואה, ואני רוצה לחלוק אתכם סיפור שהתפרסם לאחרונה.

לילה אחד, בסוף החורף של שנת 1943, בעיירה קטנה ליד ווילנא, דפקה אשה צעירה ומבוהלת בחלון ביתה של אמיליה ואשקינל. הצעירה מסרה בחיפזון צרור קטן עטוף היטב ובתוכו שכב תינוק רך בן ימים ספורים. לאותו לילה חורפי קדמו כמה פגישות חשאיות בין אמיליה לבין אמו הצעירה של התינוק, בתיה.

אמיליה לא זכתה לפרי בטן משלה, ובתיה ידעה שגזר דינה כבר נכתב ורצתה להציל את בנה הרך בכל מחיר. אולם אמיליה חששה לקחת ולאמץ תינוק יהודי בביתה. היא אמרה לאמו הצעירה של התינוק שאם יתגלה המעשה – יהרגו אותה, ולכן היא היססה מאד והעלתה נימוקים בעד ונגד. לבסוף היא התרצתה לאמץ את התינוק, בתיה לחשה לה את שמו של הילד ונעלמה בחשכה.

"היה לך שם משפחה מאד יהודי" סיפרה אמיליה המאמצת לבנה בשעה שגילתה לו את הסוד של חייו כעבור 35 שנה. "אבל מהר מאד שכחתי את שם המשפחה, כי פחדתי מגזר דין מוות, לא רציתי לזכור שום דבר מאותו לילה חשוך וקשה".

הילד קיבל מידי מאמציו את השם רומק ואת שם המשפחה של הוריו הפולנים – ואשקינל. לכאורה הוא זכה להתחלה מבטיחה: בית, משפחה אוהבת, חיים, הרבה יותר ממה שכל ילד יהודי יכול היה לבקש בשנת 1943. אבל רומק לא חש מוגן או בטוח בחייו, הגנים היו חזקים ממנו.

"תמיד הרגשתי שונה", הוא מספר, "בצורה ובאופי, אף פעם לא הייתי דומה לילדים שבסביבה, וגם לא למשפחה הקרובה או הרחוקה. היו לי בעיות גמגום קשות והיתי חלשלוש, היו לי דלקות ריאות וצהבת, ושכבתי הרבה בבית חולים. היתה לי אנמיה חריפה, בגיל צעיר

איבדתי שיניים. מישהו היה צועק עלי ומיד הייתי רץ לאמא. כשהיה חולף אוירון בשמיים, הייתי מיד משתטח על הרצפה, קשה לי להבין מדוע פעלתי כך, הרי לא זכרתי מאומה מאימי המלחמה".

הצל היהודי התעורר בפעם הראשונה בהיותו ילד בן חמש לערך. "כבר התחיל להחשיך ואני חזרתי הביתה. בצד השני של הרחוב עמדו שני ג'נטלמנים, ספוגים כהוגן באלכוהול, ואז שמעתי "יהודון ממזר". לא הבנתי שזה מכוון אלי, אבל כשהבטתי בהם שמעתי שהם מקללים אותי. רצתי מהר הביתה, התמלאתי בפחד, ולא הצלחתי לגמגם אפילו מילה אחת. בסוף אמרתי שהם קיללו אותי והשאלה הראשונה שלי היתה: "אמא, מה זה יהודי ולמה קוראים לי ממזר? הרי יש לי אבא ואמא".

"אמא שלי לא השיבה על שאלתי, רק חיבקה אותי והרגשתי שהיא בוכה. אבל השאלה נותרה בעינה: למי אני דומה? בכל מקום חיפשתי דמיון לאבא. פעם נעמדתי מול הראי ופתאום מצאתי משהו שהזכיר לי את אבא וצעקתי: אמא, נכון שאני דומה לאבא? היא הסתכלה עלי ושתקה, ואני אמרתי: אם יתברר שאני יהודי, אתם תראו מה אני אעשה לעצמי".

כדי לשכנע את עצמו שהוא לא יהודי, החליט רומק, כבר בגיל צעיר מאד, לחפש מקלט בכנסיה ולהיות כומר. "היום המאושר ביותר בשבוע היה יום ראשון. הייתי הולך עם אבא ואמא לכנסיה, ביד אחת אמא וביד השנייה אבא ואני באמצע. קיבלתי כמה אגורות כדמי כיס והנחתי אותן לכומר על המגש והוא ליטף לי את הראש. הליטוף הזה היה שווה הכל, הייתי ברקיע השביעי".

באוקטובר 1960 התחיל רומק ללמוד בסמינר לכמורה, ובשנת 1966 הוא קיבל הסמכה רשמית. על השמדת העם היהודי למד רומק מאוחר מאד. רק בשנת 1968 נודע לו על כך בדרך מקרה. "אף אחד לא דיבר על זה. לא בבית הספר היסודי, לא בתיכון, לא בסמינר לכמורה וגם לא באוניברסיטה הקתולית בלובלין שם למדתי פילוסופיה. דובר על זה שאנשים מתו במלחמה, אבל לא אמרו מילה על השמדת יהודים מפני שהם יהודים. ואז נפל לידי ספר של היסטוריה פולנית, קראתי אותו במשך כל הלילה ובכיתי. הבנתי שבעצם יכול להיות שאני ילד יהודי. כאשר התחוללו בפולין מהומות אנטישמיות וזרקו סטודנטים יהודים מאוניברסיטאות שונות, באו אלינו כמה סטודנטים והבטתי בהם. היה נדמה לי שאני דומה להם, וזה היה קצה חוט לסוד הכמוס שלי".

קצה החוט הזה הפך עד מהרה לפקעת צמר לוחטת שלא נתנה לו מנוחה לאורך שנים ארוכות. בשנת 1975, אמו עברה להתגורר איתו בלובלין והוא התחיל בעדינות ובזהירות לשאול על תקופת המלחמה. היא סירבה לשתף פעולה ורומק ראה בזה סימן נוסף. "יום אחד הקראתי בפניה טקסטים של יהודים שסיפרו על שנות המלחמה. אמא התחילה לבכות ואני שאלתי אותה: תגידי, אני יהודי? והיא שאלה: האם אני לא אוהבת אותך מספיק? ואני ברחתי מהחדר כדי שהיא לא תבחין שאני בוכה. כשחזרתי, היא אמרה שהיא לא רוצה לשמוע יותר על היהודים. זאת היתה בשבילי תשובה".

במשך שלוש שנים ניהל רומק עם אמו משחק של חתול ועכבר. הוא שואל ומתעניין והיא בורחת ומתחמקת. עד שבתאריך 23 בפברואר 1978 המשחק נגמר. רומק מכנה את היום הזה בשם יום הולדת השני שלו. "שאלתי אותה מי היו התושבים שהתגוררו בעיירה שלנו בליטא. העיירה היתה שטייטל ורובה של האוכלוסיה היתה יהודית, והיא התחילה למנות כל מיני לאומים, אבל לא הזכירה יהודים. שאלתי אותה 'ויהודים?' והיא פרצה בבכי. לקחתי את שתי ידיה ואמרתי: אמא, הגיע הזמן, אלה החיים שלי, החיים היחידים שיש לי וזכותי לדעת את האמת. אהבתי אליך לא תופחת בגלל זה".

"ואז נפרץ הסכר והיא גילתה לי: היו לך הורים נהדרים שאהבו אותך מאד, הם היו יהודים ונרצחו במלחמה, ואני רק רציתי להציל אותך ממוות בטוח. השאלה הראשונה שלי היתה: מה השם שלי? איך קוראים לי? אבל היא אמרה שהיא לא יודעת. הרגשתי כאילו מישהו זרק אותי ממטוס לתוך המדבר. מצד אחד חשדתי, רציתי לדעת את האמת, מצד שני פחדתי וקיוויתי שהיא תכחיש.

"שאלתי אותה, מה היא יודעת על הוריי והיא אמרה רק שאבי היה חייט מאד מקצועי ולפיכך הגרמנים בתחילה השאירו אותנו בחיים כי הוא עבד עבורם. היא אמרה שבבית הסתובב ילד קטן נוסף שקראו לו שמואל. כל המשפחה מצאה את עצמה בגטו וילנא ומשם הועברו האם והילד לגיא ההריגה בפונאר, ואילו האב הועבר למחנה ההשמדה שטוטהוף".

את שם משפחתו גילה רומק במקרה בעזרת נזירה שבאה אליו לווידוי והרגישה שהכומר נתון במצוקה עוד יותר ממנה. "לא צריך לפחד משום דבר" היא אמרה לו, "אם אלוקים אתך אתה מסודר". "חזרתי לחדר שלי" מספר וקסלר "ועל השולחן היה פתק: 'אם הכומר רוצה להגיד לי עוד משהו, אולי אוכל לסייע ולעזור'. הלכתי אליה והיא אמרה: 'הכומר יהודי, נכון?' ואני התפרצתי לעברה וצעקתי: 'מאיפה את יודעת? האף שלי לא בסדר?' היא הרגיעה אותי ואני פרצתי בבכי וסיפרתי לה מה אני יודע על הוריי".

בשנת 1992 הנזירה באה לישראל ומישהו ממכריה העלה את הרעיון לחפש את ארגון יוצאי העיירה של הוריו של רומק. כשהיא באה למפגש עם יוצאי העיירה ואמרה חייט, מישהו צעק: 'זה יענקלה וקסלר'. בספר הזכרון של העיירה נמצאה תמונתה של אמו בתיה והתברר שיש לו משפחה בנתניה, אח ואחות של אביו.

באותה שנה רומק עלה לישראל וחטף את הלם חייו: "בשדה התעופה הבנתי שהדוד שלי הוא יהודי חרדי אדוק. מיד במכונית היא שאל אותי: כיצד אתה יכול לשאת שנה של אלפיים שנה? נעשה לי קר, כי לא היתה לי תשובה. אמרתי לו שאני לא בן אלפיים אלא רק בן 49 ואני חיפשתי אתכם ולא אתם אותי. אחר-כך הוא לקח אותי לבית הכנסת, הניח עלי טלית והתפללנו.

אחרי הביקור בארץ, רומק החליט לאמץ לעצמו את שמו הפרטי של אביו יעקב ולהתחיל להתחבר אל הילד היהודי הקטן שבנשמתו, או כפי שהוא התבטא בעצמו: "החלטתי לעשות משהו עם האוצר שלי".

בשלב הזה המהפך עוד לא הושלם לחלוטין, אבל הספקות החלו לקנן בקרבו. הוא נקלע לקונפליקט בלתי אפשרי: הוא נקרע בין המולדת היחידה שהיתה לו וההורים שגידלו אותו, לבין משהו חדש ולא ברור שהתחיל לנבוע ולנבוט ולהתחבר לחלקים סמויים במעמקי נפשו. הדילמה הזאת זעזעה את עולמו הרוחני והאידיאולוגי, והוא החליט אפוא לצאת לפנסיה מוקדמת מהאוניברסיטה בה למד ולימד. "לא יכולתי לסבול יותר, לא היה לי טוב באוניברסיטה ולא בחברה הפולנית". ולפני שנים ספורות הוא עלה לארץ.

פרשת השבוע נקראת פרשת שמיני, מספר שמונה. המספר שבע מסמל את הטבע כי העולם נברא בשבעה ימים, ואילו המספר שמונה מסמל את הלמעלה מן הטבע, משהו שאין לו הסבר שכלי והוא למעלה מן השכל. זוהי הסיבה שמקיימים ברית מילה ביום השמיני, היות שהברית הוא הקשר עם הקב"ה שנעשה לתינוק עוד לפני שיש לו דעת. זוהי ברית שהקב"ה כורת איתו בלי ההסכמה שלו, שכן זהו קשר שלא צריך עבורו את הסכמת האדם.

העובדה שיהודי ירגיש מעצמו, מקטנות, בלי שום סיבה נראית לעין שהוא יהודי, ובגיל 66 הוא עולה לארץ ישראל – מוכיחה שהקיום שלנו כיהודים לא שייך ל"שבע", אנחנו כולנו "שמונה"...

זהו הקורבן שגורם "ריח ניחוח לה", "נחת רוח לפני", זה מביא לה' הכי הרבה נחת.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד